

Motion till riksdagen

2024/25:3023

av **Peter Hultqvist m.fl. (S)**

Försvar och samhällets krisberedskap

Innehållsförteckning	
Förslag till riksdagsbeslut	2
Motivering	8
Totalförsvarsprincipen är grunden i det svenska försvaret	8
Utvecklingen av det militära försvaret - två dimensioner i samverkan	10
Nato	10
Försvaret av Norden inom Nato	11
Nordisk Försvarskommission - för Norden i tiden	12
Fördjupat nordiskt samarbete	13
Ukraina – en kamp för hela Europas frihet	13
U-båtsförmåga och stridsflyg – Unika svenska förmågor i utveckling	15
Luftvärn och långräckviddig förmåga - tröskelhöjande och förbekämpande	16
Försvarsindustristrategi för svensk produktion, forskning och export	16
Väsentliga säkerhetsintressen och direkt statligt ägarengagemang för vår säkerhet	17
Signalspaning och underrättelse grunden i ett robust försvar	17
Digitalisering av ledning och verkan	18
Färdigställa brigader och två nya regementen	18
Ytterligare förstärkningar på Gotland	19
Minst 10 000 värnpliktiga per år senast 2030	19
Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs	19

Beredskapsskatt	20
Statligt program för drönare	20
Veteranerna förtjänar hela Sveriges tacksamhet och stöd	20
Hemvärnet ska uppgå till 26 000 hemvärnssoldater 2030	21
Stärk de frivilliga försvarsorganisationerna	22
Internationella samarbeten för demokrati och frihet	22
Internationella fredsbevarande insatser angår oss alla	23
Rymden som ny arena – Sverige kan ligga i framkant	24
Terrorstämpla paramilitära grupper	25
Det civila försvarets styrka är hela Sveriges styrka	25
Beredskapssjukhus	29
Försörjningstrygghet och beredskapslager	30
Samhällets krisberedskap	31
Nationella ID brickor	32
Ta kontroll över sprängmedlen	32
En övergripande cyberpolitik och en haverikommission för cyberincidenter	33
En klimatanpassad krisberedskap för samtidens utmaningar	33
Artificiell intelligens – teknikens möjligheter och utmaningar	33
Det psykologiska försvaret är avgörande för totalförsvarets robusthet	34

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett starkt totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stegvis utöka försvarsutgifterna i enlighet med försvarsberedningens förslag samt att ett starkt fokus måste ligga på ökad operativ militär förmåga och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av operativ samordning mellan Sverige, Finland och Norge när det gäller försvaret av Nordkalotten och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av en multinationell ledningsenhet i nordligaste Sverige som inom Natos ram samordnar de nordiska stridskrafterna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka mobiliseringen i det militära försvaret och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd och materiel till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att starta europeisk direktproduktion för att försörja Ukraina med vapen och ammunition och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en samlad plan för ersättning av det militära materiel som utgör stöd till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det måste ske en effektiv uppföljning av de omfattande materielbeställningarna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inleda en analys inför ny ubåtsklass och införskaffandet av ytterligare en ubåt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade satsningar och arbete kring hur svensk kompetens, design och operativa system för nästa generations svenska stridsflyg som ska ersätta Jas 39 Gripen snarast påbörjas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en ökad satsning på export och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgången till ammunition av riksdagen bör markeras som ett svenskt säkerhetsintresse och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska staten långsiktigt bör garantera sig om inflytande och kontroll över samtliga väsentliga säkerhetsintressen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att säkra statens insyn i och kontroll över den säkerhetskänsliga

information som förvaras i eller kan förvaras i molntjänster och servrar och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Sveriges luftvärn och långräckviddig förmåga och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett statligt utvecklingsprogram för bland annat drönare och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samråd med industrin utarbeta en försvarsindustristrategi för att stärka svensk produktion, forskning och export och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett statligt deläggande i Saab och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tre mekaniserade brigader samt en infanteribrigad ska vara färdigställda 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etablering av ett nytt regemente i Kvarn och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatta satsningar på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etablering av ett nytt regemente i Kiruna och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minst 10 000 värnpliktiga per år till år 2030, med en ambition om 20 000 per år på längre sikt och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändrad officersutbildning för tidens krav och med flexibilitet för att dela upp utbildningens akademiska delar mer flexibelt och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kadetters villkor och ersättning och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den samlade krigsorganisationen ska öka till minst 115 000 personer till år 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minst 40 % av Försvarsmaktens personal till år 2030 ska utgöras av kvinnor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för Försvarsmakten att ge de anställda goda villkor för att kunna rekrytera officerare, soldater och sjömän och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja Försvarsmakten i att aktivt arbeta med jämställdhet och inkludering för strävan mot en än mer diversifierad personalsammansättning och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja Försvarsmakten i att undanröja hinder för reservofficerare och tidvis anställd personal att öva och tjänstgöra i Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett långsiktigt och utökat stöd veteranföreningarna och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet måste vara en samlad organisation om minst 26 000 hemvärnssoldater till år 2030 och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera ersättningsystemet i hemvärdet och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en beredskapsskatt bör införas och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till inrättande av en nordisk försvarskommission och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av nordiska totalförsvarssamarbeten och hur dessa kan utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördjupade samarbeten med demokratiska stater och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska delta i internationella fredsbevarande insatser och tillkännager detta för regeringen.

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla den nationella förmågan i rymdfrågor och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ till klassning av internationellt verkande ryska militära företag som terrororganisationer och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges civila försvar och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad beredskap i transport- och energisektorn och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka civilsamhällets strukturer som en del i befolkningens motståndskraft och till värn för demokratiska värden och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om VMA i mobiltelefoner och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den gemensamma nordiska beredskapen och samverkan vid kris och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter inom ramen för krisberedskapen fortsatt aktivt ska utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet och utbyggnad av civilplikt och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av förutsättningarna för apotekets återförstatligande för att säkra läkemedelsberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för beredskapslager för insatsvaror och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka landets räddningstjänster och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rekryteringen av deltidsbrandmän och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt system för befolkningsskydd bör införas och tillkännager detta för regeringen.

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för en nationell id-bricka och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en licensiering av sprängmedel bör införas och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en insatsgrupp som kan hjälpa drabbade efter en sprängning och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nytt och förtydligt uppdrag för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av ny myndighet för ekonomiskt försvar och företagens försörjningsberedskap och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av lagen om skydd mot olyckor bör göras och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av ny myndighet för räddningstjänst och skydd för civilbefolkningen och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättande av beredskapssjukhus och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla möjligheten för räddningstjänsterna att använda drönare i krissituationer och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för totalförsvarsanalys uppdrag bör utökas till att också följa upp målen för samhällets krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatanpassa krisberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till kunskapsuppbyggnad inom cybersäkerhetsområdet i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byta huvudman för cyber- och informationssäkerhet samt inrättandet av en haverikommission och tillkännager detta för regeringen.

68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en analys av AI:s inverkan, hur tekniken bäst kan användas till gagn för samhällsutvecklingen och vilka eventuella utmaningar som kan följa och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka landets psykologiska försvar och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bildad befolkning för ökad motståndskraft och nationell säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Totalförsvarsprincipen är grunden i det svenska försvaret

Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Antidemokratiska krafter med stort våldskapital inom och utom landets gränser hotar svenska liv, intressen, vår demokrati och frihet. Aldrig i modern tid har vi varit i större behov av ett starkt, effektivt och folkligt förankrat totalförsvar. För oss socialdemokrater är det en självklarhet att Sverige ska ha ett totalförsvar av det svenska folket för det svenska folket.

För socialdemokratin har totalförsvarsprincipen alltid varit grunden i försvars- och säkerhetspolitiken. När socialdemokratiska regeringar under efterkrigstiden byggde upp ett av världens starkaste försvar och utvecklade några av världens mest avancerade operativa system, var det totalförsvarstanken som var bärande. Beredskapslager och fältsjukhus var lika viktiga som ubåtar och stridsflyg. Hela samhället engagerades i krisberedskap och förberedelser för eventualiteten att landet skulle försättas i kris, höjd beredskap eller i värsta fall krig. Näringslivets engagemang var lika viktigt som myndigheters och den folkliga förankringen för försvarets legitimitet och effektivitet lika viktig som soldaters motivation.

Omgående efter regeringsskiftet 2014 påbörjade den socialdemokratiska regeringen en kraftfull och målmedveten upprustning av hela totalförsvaret. Den satsningen måste fortsätta. Noteras bör att pilotprojektet på Gotland om en egen totalförsvarsorganisation kan vara ett bra exempel vid utveckling av samordningen mellan det militära och civila försvaret i övriga landet. Samtliga delar av totalförsvaret har setts över, utredningar

tillsatts, myndigheters regleringsbrev anpassats efter den ökade beredskapens krav, den allmänna värnplikten återinrättats, samarbeten med andra demokratiska stater har skapats, breddats och fördjupats.

Det militära och civila försvaret är kommunicerande kärn. Denna socialdemokratiska utgångspunkt bygger på vetskapen att hela samhällets mobiliseringskraft behövs för att möta en kris eller värsta fall ett väpnat anfall. Dagens verklighet ger detta förhållningssätt rätt. Totalförsvarsprincipen prövas dagligen inte långt från Sveriges gräns. I krigets Ukraina samarbetar varje dag det militära och civila försvaret till skydd för liv, hälsa och samhällets funktionalitet. Enskildas uppfinningsrikedom och samhällets förmåga att snabbt anpassas till nya utmaningar och förändrade förhållanden skapar förutsättningar för att ett land under attack fortsatt kan visa motståndskraft och upprätthålla många viktiga samhällsfunktioner.

Totalförsvaret är det yttersta skyddet för vår demokrati, våra rättigheter och våra grundläggande värderingar. Samhällets utveckling ska bestämmas demokratiskt genom fri åsiktsbildning och inte begränsas genom politisk, militär eller annan påtryckning från andra. Eftersom det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde kraftigt försämrats i och med Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina måste det militära och det civila försvaret på alla nivåer stärkas och våra internationella samarbeten stärkas och fördjupas. Informationsutbyte, övning, planering och ökad beredskap är ledord nationellt likväl som internationellt.

Det militära och civila försvaret ska sammantaget ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det avhåller andra från att försöka angripa, kontrollera eller på annat sätt utnyttja svenskt territorium. För att detta ska vara möjligt är det nödvändigt att gällande försvarsbeslut genomförs, att vi bygger en effektiv försvarsmakt och avsevärt ökar den operativa effekten. Detta måste ske samtidigt som vi ska integrera svensk försvarsmakt i Nato och leva upp till de krav som kommer med detta. I detta perspektiv blir frågan om möjlighet till att kunna bedriva striden uthålligt och över tid väsentlig.

Civilsamhällets organisationer och samfund har en central uppgift i att bidra till enskilda invånares medvetenhet och personliga krisberedskap. Här kan de frivilliga försvarsorganisationerna spela en viktig roll som stöd och vägledande aktörer. Myndigheter och näringsliv bör i större omfattning samarbeta för att stärka krisberedskapen och på så sätt bidra till totalförsvarets robusthet och uthållighet.

Utvecklingen av det militära försvaret - två dimensioner i samverkan

Grunden för att kunna åstadkomma fortsatt förmågeökning inom svensk försvarsmakt är stabilitet i de ekonomiska förutsättningarna. Basen för det arbete som idag utförs utgörs av försvarsbesluten 2015 och 2020 och numera även försvarsberedningen från 2024. Sammantaget innebär det att Försvarsmaktens ekonomiska resurser under tidsperioden 2014 till 2025 ökar med cirka 100 procent. Men vi måste fortsätta utvecklingen. Försvarsmaktens andel av BNP kan enligt Natos definition uppnå till minst 2,6 % till 2030 enligt försvarsberedningen. De ökade resurserna måste tydligt kopplas till krav på en ökad operativ förmåga.

De socialdemokratiska regeringarna hade en strategi med två dimensioner. Den ena handlade om uppbyggnad av den nationella försvarsförmågan och den andra om fördjupade försvarspolitiska samarbeten med andra länder. Det utgjorde en bra grund för ansökan om medlemskap i Nato. Denna strategi har skapat en ökad trovärdighet kring Sveriges förmåga att bidra i olika typer av kriser samt en insikt om de svenska förbandens kvalitet. Det svensk-finska samarbetet med dess operativa planering bortom fred har också bidragit till ökad trovärdighet.

Övningar där samverkan mellan armé, flyg och marinstridskrafter fördjupas är av väsentlig betydelse. Till detta tillkommer förmågan att utveckla kompetens när det gäller cyber och rymd. Förmågan att klara denna typ av samverkan är avgörande för den militära effektiviteten. Mobiliseringsförmågan i svensk försvarsmakt behöver stärkas. Det gäller även logistik, ledning och spridning av förband.

Nato

För tio år sedan började Ryssland sitt krig mot Ukraina genom invasionen av Krimhalvön. Samma år startade Ryssland även krig mot regionerna Donetsk och Luhansk. Tidigare 2008 i Georgien visades det att folkrätten var satt ur spel från rysk sida och att de inte längre stod för en regelbaserad säkerhetsordning i Europa som bygger på folkrätten. När Ryssland sedan 23 februari 2022 inledde det fullskaliga invasionskriget av Ukraina och i ett slag förändrades den säkerhetspolitiska situationen i vår del av världen. Sverige och Finlands Natomedlemskap blev en direkt följd av detta. Vi här hemma i Sverige och i övriga västvärlden behöver förlika oss med ryskt tänkande och omvärldsbetraktelse. Vi har ett Ryssland som går ifrån att vara ett auktoritärt styre till ett totalitärt.

Ett Natomedlemskap höjer tröskeln i förhållande till en kris eller konflikt i vårt omedelbara närområde, men det ställer också krav på att vi måste fortsätta stärka vår

nationella försvarsförmåga och vara en trovärdig partner. Medlemskapet öppnar också möjlighet för ett samarbete i stor omfattning mellan de andra de nordiska länderna. Hela området i Skandinavien, från Arktis till Östersjön måste ses som en operativ enhet. Planeringen och uppgifterna måste byggas upp så att de olika arme-, flyg- och sjöstridskrafterna samordnas och grupperas på ett så effektivt sätt som möjligt.

Sverige är nu medlem i Nato. Rysslands nya förhållningsätt och den omkullkastade säkerhetsordningen för vår del i världen gjorde en omprövning av den militära alliansfriheten nödvändig för oss i Sverige. Det samarbetet som Sverige och Finland tidigare byggde med USA, Storbritannien och inom ramen för Natos partnerskap blev en bra plattform för medlemskapet. Samarbetet skapade trovärdighet och god insikt om våra förmågor. Kombinationen av att bygga nationellt försvar och samtidigt skapa förmågor tillsammans med andra var en riktig politik.

Förmågan att ta emot stöd och hjälp från Nato och andra länder, bilateralt som multilateralt, måste förbättras. Svensk nationell planering måste utformas i linje med Natos planering. Frågor som förhandslagring, infrastruktur, baserande, ledning och skydd hanteras i detta sammanhang. Samordning och ledning i norra Skandinavien men också i den marina Östersjömiljön är centrala.

Försvaret av Norden inom Nato

Ryssland kommer under lång tid framöver att utgöra ett säkerhetspolitiskt problem för Europa och västvärlden. Den ryska oberäkneligheten och hoten ska vara dimensionerande för försvarsmakten och totalförsvarets uppbyggnad. Det är därför viktigt att vi har en militär styrka med hög tröskel och enighet i Nato och i EU. I Norden har vi en särskild förpliktelse att hjälpa varandra. Sverige har redan nu krigsplanläggning med Finland och har i en rad år fördjupat samarbetet, informationsutbytet och övningsverksamheten med övriga nordiska länder.

Nu handlar det om att inom ramen för Norden, i förhållande till Baltikum och för hela Östersjöområdet skapa ett så starkt Nato som möjligt. Det är Sverige tillsammans övriga länder i detta område som är Nato. Vi ska därför stärka vårt nationella försvar i linje med artikel 3 i Natos fördrag. Det blir tillsammans med det kollektiva försvaret, enligt artikel 5, vårt bidrag.

Det allt mer aktuella försvaret av nordkalotten bör bygga på en väl samordnad logistik och ledning där finska, svenska och norska stridskrafter samverkar inom ramen för Nato. En sådan samverkan kommer när den väl är upprättad att tydligt uppfattas som tröskelhöjande i förhållande till en eventuell motståndare. Med förankring i den

nuvarande CBT- cross border training - mellan norska, finska och svenska flygförband kan ett liknande förhållningssätt skapas. Självfallet ska det kopplas till Natos gemensamma missil- och luftförsvar som blir en viktig uppgift för Sverige och Finland att koordinera.

En av grunderna i Nato är att medlemsländerna tar ett kollektivt ansvar. Sverige ska ha en hög ambition i Nato, särskilt centralt är en effektiv planering i Norden som integreras i Natos planering. I praktiken innebär detta en så djupgående samverkan mellan svenska, finska och norska stridskrafter att de i praktiken kan agera som en gemensam enhet på nordkalotten. Detta kommer att kräva en fördjupad ledningsförmåga för att samordna och detta behöver in i Natos planering.

Den marina helheten med Norges västkust, det svenska västerhavet, inloppet till Östersjön och situationen i Östersjön kommer att kräva gemensam planering mellan de nordiska länderna. Det handlar om att ha en sådan planering att en eventuell motståndare inte känner sig kunna agera på s.k. friytor. Exempelvis är kontrollen över västerhavet av stor strategisk betydelse när det gäller kontrollen av Östersjön. Öresundsregionen är därför militärstrategiskt väsentligt. I förlängningen handlar det om hur de olika Nato-medlemmarna runt Östersjön väljer att hantera sina styrkor i området.

Nordisk Försvarskommission - för Norden i tiden

Det är idag viktigare än någonsin att det nordiska försvars- och säkerhetspolitiska arbetet samordnas på ett effektivt sätt. I Norden har vi en särskild förpliktelse att hjälpa varandra. Sverige har redan krigsplanläggning med Finland och samarbete, informationsutbyte och övningsverksamhet med övriga nordiska länder. Det är viktigt att lägesbilden är samlad och att åtgärder har bred förankring i ländernas respektive parlament. Sverige bör därför verka för att en Nordisk Försvars- och säkerhetspolitisk kommission med förankring i Nato och samtliga nordiska parlament snarast tillsätts. Målet för arbetet ska vara en gemensam rapport med riktlinjer om förhållningssätt och ambitioner som de nordiska länderna kan ställa sig bakom. En gemensam nordisk försvarskommission med förankring hos samtliga nordiska länders regering och parlament skapar en långsiktig styrka och stabilitet.

Huvudpunkter i arbetet bör vara en gemensam säkerhetspolitisk analys, totalförsvarets utveckling, civila och militära resurser, produktion av försvarsmateriel och utvecklingen i Arktis, vid norsk-svensk västkust samt Östersjön.

Med en gemensam bild av säkerhetsläget i vårt närområde kan vi kartlägga vilka kompetenser och resurser vi har i våra länder för att gemensamt möta hoten. Det möjliggör för en mer effektiv planering och koordinering av försvarsresurserna.

Fördjupat nordiskt samarbete

Säkerhet byggs bäst med andra. För Sveriges säkerhet är det därför att fortsätta stärka och utveckla alla de försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten som Sverige ingår i. Inte minst viktigt blir detta gällande samarbetet med våra nordiska grannar. Inom ramen för Nordefco finns redan idag en god grund för ett bra nordiskt samarbete, detta kan och bör utvecklas ytterligare. Vi har även förklarat vikten av nordiska samarbetet inom ramen för Nato stärks

Vi måste få till ett fördjupat försvarssamarbete, planering och övningsverksamhet mellan de nordiska länderna samt ett fortsatt utbyte av information när det gäller den marina miljön och luften. Samtliga delar av totalförsvaret bör därför snarast göra en översyn av sina nordiska samarbeten och arbeta för att fördjupa, utveckla och bredda dessa samt fundera över om det finns områden där samarbete saknas. Vi noterar också att man inom ramen för Nordefco har nordiskt totalförsvaret som ett av de prioriterade områdena. I dessa osäkra tider är det nödvändigt att ett målinriktat arbete för att stärka det nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet sätts.

Ukraina – en kamp för hela Europas frihet

Rysslands folkrättsvidriga krigföring i Ukraina har stöpt om det säkerhetspolitiska läget i Europa och det finns en stor enighet kring det faktum att detta olagliga invasionskrig i grunden har ändrat förutsättningarna för fred och stabilitet i Europa. I solidaritet med Ukrainas folk och som en del i det internationella svaret på Rysslands agerande finns det ett behov av att bistå Ukraina med både ekonomiska och materiella resurser. Det politiska stödet för detta bistånd är mycket brett och sedan kriget bröt ut har Sverige bistått med åtskilliga militära stödpaket. Det är sannolikt att kriget i Ukraina kommer att pågå under lång tid vilket kräver en mycket långsiktig planering från västvärlden och EU:s sida. Sverige ska fortsatt stödja Ukraina. Det försämrade säkerhetspolitiska läget i Europa har lett till en bred svensk politisk enighet kring beslutet att öka försvarsförmågan ytterligare och i en snabbare takt. Den enigheten har tagit sitt uttryck i de två senaste försvarsbesluten där inriktningen för den planerade svenska förmågeutvecklingen fastställdes genom riksdagsbesluten 2015, 2020 och försvarsberedningens rapport från 2024

Det är väsentligt med ett enigt Nato som med en stark insikt och vilja kan ta sig an denna svåra och långvariga konflikt. Stödet till Ukraina måste vara solitt och fast. Avgörande för Ukrainas uthållighet är att det startas europeisk direktproduktion för att försörja landet med vapen och ammunition. Detta dels för att långsiktigt upprätthålla Ukrainas försvarsförmåga, dels för att klara nödvändig kvalitet, kapacitet och uthållighet i de bidragsgivande länderna. Den ryska strategin är att öka sin produktion av ammunition och annan krigsviktig materiel. Det visas tydligt genom att de ställer om sin industri för att matcha behovet, och den ryska strategin syftar därför till att nöta ut sin motståndare. Därför behöver Sverige och västvärldens stöd till Ukraina stärkas och utvecklas så länge Ukraina behöver.

Från socialdemokratisk sida är vi beredda att bidra till att stärka Ukrainas luftförsvar. Det kan ske bland annat genom att ge Ukraina tillgång till JAS Gripen systemet. Sverige bör därför förbereda sig för att skicka JAS Gripen till Ukraina och en analys av konsekvenserna av detta bör omedelbart inledas. Omfattningen av stödet, effekterna för svensk försvarsmakt, behovet av utbildning, ersättningsanskaffning och tidsramar för detta samt formerna för stödet är sådant som bör analyseras. Ett nu fullvärdigt svenskt medlemskap i Nato bör underlätta en sådan riskanalys.

Att väga våra nationella behov för att upprätthålla försvarsförmågan i Sverige mot innehållet i de militära stödpaketen till Ukraina är en mycket svår och komplex fråga. Konsekvenserna av att skänka större volymer kvalificerad materiel är svåra att överblicka, både när det gäller den ekonomiska omfattningen vid anskaffning av ersättningsmaterial och när det gäller de risker som uppstår för svensk försvarsförmåga. Stödet till Ukraina måste vara ett långsiktigt åtagande där flera återkommande stödleveranser är naturliga. Ju mer avancerade materielsystem som ingår i försvarsmaterielstödet till Ukraina, desto större blir åtagandena för det svenska försvaret kring bl.a. utbildning, vidmakthållande och reservmaterial. Det krävs en särskilt sammanhållen strategi för att ersätta det gap för svensk militär förmåga som uppstår i samband med vapenleveranserna. Det är väsentligt med tanke på att substansen i riksdagens försvarsbeslut ska upprätthållas.

Det är angeläget att så snart det är möjligt fylla upp de svenska materiellagren efter hjälpen till Ukraina. Ledtider vid anskaffning av försvarsmateriel har alltid varit en utmaning. Materielbehovsutredningen konstaterade att det normalt tar 5–7 år från det att mer avancerad materiel lagts in i Försvarsmaktens planering tills den är i bruk och ger operativ effekt. För utvecklingsprodukter är ledtiderna ännu mycket längre och det är en

realitet som bör beaktas vid beslut. Det finns en risk att beslutsunderlagen till de militära stödpaketerna inte fullt ut är transparenta och dessutom präglas av osäkra bedömningar av hur den av riksdagen beslutade militära förmågetillväxten påverkas på sikt. Alla dessa osäkerheter ställer mycket stora krav på regeringen och Försvarmakten i det fortsatta arbetet både vad gäller de avvägningar som görs och den information som oundgängligen måste lämnas till försvarsutskottet. Även avvägningarna måste vara transparenta och förankrade i förhållande till riksdagen. Regeringen bör vidta nödvändiga åtgärder för att tillgodose detta.

U-båtsförmåga och stridsflyg – Unika svenska förmågor i utveckling

Leverans av ytterligare en ubåt till försvarmakten är av stort strategiskt värde och förutsättningarna för anskaffning av ytterligare en u-båt bör undersökas i samband med en analys om framtidens nya u-båtsklass. För ett effektivt försvar av Östersjön är de samlade marina stridskrafterna avgörande och undervattensförmågan omistlig. Svensk kompetens och förmåga är bäst i världen när det gäller Östersjöns operativa miljö.

Stridsflygets utveckling på lång sikt är en angelägenhet av stor betydelse. Även på detta område besitter Sverige unik kompetens och operativ skicklighet, Sverige är ett av få länder i världen som har förmåga att utveckla och producera avancerat stridsflyg. Sveriges nuvarande stridsflyg JAS 39 Gripen är ett stridsflygplanssystem som är helt anpassat för de operativa krav som en nordisk miljö ställer. Flygplanet kan med stor precision, hög flexibilitet och slagkraft verka mot mål på marken, i luften eller över havet samt utnyttjas för underrättelseinhämtning. Flygplanet har bland annat relativt låga livscykelkostnader, är lättskött samt fälttåligt.

Framtidens stridsflyg kommer att rymma än högre komplexitet och teknologier som kanske ännu inte ens testats i praktiken. Redan innan senaste versionen av JAS 39 Gripen tagits i bruk är det därför tid att inleda en diskussion om vilket flygplan som på sikt ska ersätta Gripen. Försvarmakten förordar att ett vägval för framtidens stridsflyg efter år 2040 ska göras senast år 2030. Vägvalet krävs för att skapa goda förutsättningar och förutsägbarhet för materielförsörjning av Sveriges stridsflygförmåga. För svensk stridsflygsteknologis överlevnad kan samverkan med andra länder krävas. Samtidigt krävs ställningstaganden om Sveriges nationella engagemang. Svenska forskningsresultat, kompetens, operativ erfarenhet och design måste prägla ställningstagandet.

Arbetet om nästa generations stridsflyg efter JAS 39 Gripen bör därför påbörjas snarast. Regeringen har här ett särskilt ansvar att inleda en sådan process.

Luftvärn och långräckviddig förmåga - tröskelhöjande och förbekämpande

En av erfarenheterna av kriget i Ukraina är behovet luftvärnsförmåga i alla dess dimensioner. Att kunna motverka fiendens försök till luftherravälde är helt avgörande. Det gäller också förmågan att bekämpa drönare som frekvent används. Utvecklingen och användningen av drönare ute på förbanden ska vara en prioriterad verksamhet. En tydlig översyn och förstärkning av svensk luftförsvarsförmåga är nödvändig även kopplat till drönare.

I försvarsbeslutet för 2020 tydliggörs behovet av långräckviddig förmåga. Långräckviddig bekämpningsförmåga är central med tanke på att det dels är tröskelhöjande, dels har stor betydelse för s.k. förbekämpning. För försvaret av vår del av världen är det viktigt att 2020 års försvarsbeslut så snart som möjligt realiserar på denna punkt.

Försvarsindustristrategi för svensk produktion, forskning och export

Försvarsindustrin är ingenjör- och forskningsintensiv. Sveriges historia och säkerhetspolitiska strategi har lagt grunden för en stark inhemsk försvarsindustri och hög kompetens som dessutom har en stor inverkan på övrigt näringsliv. Sverige har även utvecklats till en av världens största exportörer av försvarsmateriel i förhållande till invånarantalet. Svensk försvarsindustri är en förutsättning för det högteknologiska svenska försvaret. Härigenom skapas även många viktiga arbetstillfällen och leverantörskedjor runt om i landet.

I denna problematiska tid är det angeläget att utveckla och värna svenska produkter och inhemsk produktion. Det är också av nationellt intresse att Sverige på ett framgångsrikt sätt kan verka på den försvarsindustriella marknaden. Genomgående är det ett faktum att samverkan mellan näringsliv och stat på detta område måste vara nära och effektiv. Stora krav ställs här på både Försvarets materielverk (FMV) som försvarsdepartementet. Förutsättningarna för en ny statlig organisation med ett större övergripande ansvar för den försvarsindustriella marknaden bör ses över.

För att stärka svensk produktion, stimulera till forskning, produktutveckling och export av svenska produkter bör en nationell försvarsmaterialstrategi utvecklas. Det är viktigt att Sverige fortsätter bygga på den starka tradition av forskning, produktutveckling och produktion som vi har i vårt land.

Väsentliga säkerhetsintressen och direkt statligt ägarengagemang för vår säkerhet

Sverige har väsentliga säkerhetsintressen fastslagna av Riksdagen. Till väsentliga säkerhetsintressen räknas stridsflyg, ubåtar, sensorer och krypto. Riksdagen bör ta ytterligare steg och inräkna ammunition för försvarsmakten som ett väsentligt säkerhetsintresse. Detta skulle innebära en tydlig prioritering i syfte att både förbereda för och klara krigets krav på robusthet. Tillgången på ammunition skulle då bli ett långsiktigt åtagande.

Från socialdemokraternas sida har vi lyft frågan om ett statligt ägande i SAAB. Vi har även pekat på möjligheten för staten att ha en så kallad gyllene aktie (golden share). En sådan skulle ge staten kontroll och inflytande i förändringar gällande ägastrukturen. I förhållande till den svenska statens beroende av SAAB är detta ett rimligt krav. Det är även i en internationell kontext vanligt förekommande med statligt delägarskap i försvarsindustrin exempel på det är bland annat, Norge, Frankrike och Storbritannien. Det är en ansvarsfull modell som skapar långsiktig stabilitet.

Det är också av avgörande betydelse att svenska staten garanterar sig om inflytande och kontroll över samtliga väsentliga säkerhetsintressen. Förändringar i företagsledningar, ägarstrukturer eller internationella samarbetskonstellationer får inte innebära att svenska staten förlorar kontrollen över utvecklingen. Det får heller inte innebära att svenskt kunnande, erfarenhet, resultat av forskning samt arbetstillfällen försvinner i en smygande och icke-kontrollerbar process. Ytterst måste det finnas en beredskap för ett direkt statligt ägarengagemang i de delar av svensk försvarsindustri som hanterar de väsentliga säkerhetsintressena.

Signalspaning och underrättelse grunden i ett robust försvar

Sveriges signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet är av största vikt. Genom våra myndigheters arbete härom får Sverige unik kunskap om utländska förhållanden. Pålitliga och löpande underrättelser om omvärlden är essentiella för att Sverige ska kunna bedriva en självständig utrikes- och säkerhetspolitik. Härtill följer även ett arbete för att stärka informationssäkerheten hos samhällsviktig verksamhet. I cybersamhället ska Sverige även i fortsättningen kunna erbjuda ett högklassigt stöd till myndigheter, statliga och privata bolag, föreningar och stiftelser som handhar känslig information. Säkerheten i IT-systemen ska ur sårbarhetssynpunkt löpande höjas. Sverige bör vidmakthålla och utveckla kompetens och förmåga på signalspaningsområdet. Svensk signalspaning ska ligga i framkant.

Digitalisering av ledning och verkan

Digitala infrastrukturer är av yttersta vikt på många sätt både i normalläge och vid kris eller krig. Digitaliseringen av ledning och verkan är av central betydelse i dagens krigföring. Att kunna använda s.k. molntjänster är en förutsättning för den krigförande förmågan. Exempelvis använder såväl den ukrainska staten som försvarsmakten molntjänster för att göra informationen oåtkomlig för fienden. Information och data har flyttats utanför landets gränser. Från ett svenskt perspektiv är detta ett område där lösningar måste sökas. Det är i sammanhanget oerhört angeläget att svenska statens insyn och kontroll säkras. Regeringen måste ta ett särskilt initiativ till detta. Sverige bör vidmakthålla och utveckla kompetens och förmåga på signalspanningsområdet. Svensk signalspanning ska ligga i framkant.

Det bör göras en inventering av hur arbetet sker idag och vem som samlar ansvaret för säkerhet, utveckling och robusthet.

Färdigställa brigader och två nya regementen

Det är en prioritet att färdigställa tre mekaniserade brigader och en infanteribrigad. Materiella delar och förbandsstrukturer för dessa brigader kan variera men ska upprätthålla Nato krav. Vilket är att det även tillförs skyttebataljoner till de mekaniserade brigaderna.

Kvarn, som idag innehåller såväl markstridsskolan som divisionsledningen, är ett lämpligt centrum för en sådan utveckling. Därför är det rimligt att en ny organisationsenhet, d.v.s. ett regemente etableras i Kvarn. Det skulle ge en tydlig stadga åt utvecklingen av en fjärde brigad. Noterbart är att det svenska medlemskapet i Nato ställer krav på ett svenskt ansvarstagande med brigader i det kollektiva försvaret, dels brigadförmåga för försvaret av Sverige.

Nordkalotten får en allt mer strategisk roll, bland annat med anledning av närheten till ett starkare säkerhetspolitiskt fokus på Arktis. Host Nation Support (HNS) har stark koppling till Narvik och transportvägarna genom Norrbotten. Närheten till Esrange är ett annat exempel på det strategiska läget. Kontrollen över naturtillgångarna och gruvbrytningen ökar också i betydelse. Sett ur perspektivet nordkalotten är det från svensk sida också rimligt att driva frågan om etablering av en multinationell ledningscentral för att samordna inom ramen för det nordiska samarbetet i Nato

Etableringen av ett regemente i Kiruna skulle skapa förbättrade förutsättningarna för att skydda nationella intressen i regionen och för samordningen kring ett fördjupat

gemensamt ansvarstagande för nordkalotten, i länderna Sverige, Finland och Norge. Ett nytt regemente i Kiruna bör därför snarast etableras.

Ytterligare förstärkningar på Gotland

Sverige är att betrakta som en frontstat i Östersjöområdet. Gotlands placering gör området till ett strategiskt mål och den stridsgrupp som byggts måste utvecklas till en full taktisk enhet. Gotland ligger i friktionsytan mellan Ryssland och Sverige och skulle kunna vara ett mål för det som kallas för strategisk utpressning. Därför måste satsningarna på Gotland fortsätta. Det handlar bland annat om kompetenser inom det marina området, luftvärn, artilleri, underhåll samt ledning/samband.

Minst 10 000 värnpliktiga per år senast 2030

Försvarsmaktens numerär ska växa med bland annat fler värnpliktiga. Den tydliga socialdemokratiska målsättningen är att minst 10 000 värnpliktiga per år ska påbörja utbildning genom värnplikt senast 2030 och upp till en nivå om 12 000 2032. 2024 har vi ungefär 6 000 värnpliktiga under utbildning. Det långsiktiga målet och ambitionen är att nå 20 000 värnpliktiga på längre sikt.

Officersutbildningen måste utifrån dagens säkerhetspolitiska läge anpassas till de nya utmaningar en osäker värld i förändring kräver. Kadetters förmåner och lönevillkor bör ses över. Möjligheten till en större flexibilitet med när kadetterna läser de akademiska delarna av utbildningen bör införas. Detta i syfte att få ut officerare i snabbare takt till förbanden.

Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs

Försvarsmaktens viktigaste resurs är personalen och folkförankringen är avgörande för Sveriges motståndskraft. Försvarsmaktens förmåga att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla kompetent personal är avgörande för förmågan att växa i enlighet med försvarsbeslut och riksdagens intentioner. Försvarsmakten måste ge de anställda goda villkor för att kunna rekrytera officerare, soldater och sjömän.

Den samlade krigsorganisationen måste öka till minst 115 000 personer, varav andelen kvinnor bör uppgå till minst 40% av dessa, till och med år 2030. Försvarsmakten måste också arbeta aktivt med jämställdhetsarbetet och med inkludering för att främja en diversifierad personalsammansättning. Det ska vara möjligt att kombinera en karriär inom Försvarsmakten med familjeliv. Försvaret av Sverige är en angelägenhet för hela landet och hela befolkningens kompetens måste kunna

tillvaratas. Försvarsmakten måste prioritera uppfyllandet av sin egen planering när det gäller antalet reservofficerare.

Hinder för reservofficerare eller tidvis anställd personal att öva och tjänstgöra måste undanröjas. Riksdagen röstade redan 2021 ja till försvarsutskottets betänkande om att underlätta för reservofficerare att tjänstgöra i Försvarsmakten genom att ge dem rätt till tjänstledighet. Det är ytterst angeläget att regeringen skyndsamt agerar för att genomföra detta. Det är orimligt att personer ska förhindras från att tjäna vårt land på grund av att de inte får tjänstledigt från sina civila arbeten. Arbetsgivare måste i högre utsträckning se reservofficerare som en tillgång på arbetsplatsen och tjänstgöring i Försvarsmakten måste ses som meriterande.

Beredskapsskatt

Sedan några år tillbaka har Socialdemokraterna menat på att kraftigt ökade försvarsutgifter kommer att belasta statens finanser en tid framöver. Samtidigt som vi stärker totalförsvaret kan vi inte belasta hushållens redan tuffa ekonomi. Förstärkning av försvaret ska bäras av dem som har bäst ekonomiska förutsättningar. Därför vill vi utreda införandet av en ny beredskapsskatt.

Statligt program för drönare

Det behövs en grundläggande statlig beställningen i storleksordning om 30 000 drönare och därtill. Drönare för övervakning men även som ska bära lättare vapen. Därför behöver vi inrätta ett statligt utvecklingsprogram för att komma igång med denna verksamhet. Den svenska tillverkningen av drönare kommer också stödja den ukrainska försvarsmakten.

Veteranerna förtjänar hela Sveriges tacksamhet och stöd

Våra veteraner förtjänar samhällets uppskattning och stöd. Veteranpolitiken syftar till att ge personal som tjänstgör i insatser samt deras anhöriga ett stöd som står i proportion till de risker och påfrestningar som de utsätts för samt de uppoffringar de måste göra.

Den socialdemokratiska regeringen, tillsammans med Försvarsmakten, instiftande bland annat Försvarsmaktens medalj till sårade i strid respektive förtjänstmedalj med svärd, upprättande ett veteranmonument samt tillsåg att veterandagen sedan 2018 är allmän flaggdag. Veterandagen och dess manifestation är en vital del i erkänsla och stolthet. Genom Försvarsmaktens regleringsbrev beslutades att Veterancentrum skulle inrättas. Sedan 2017 driver, utvecklar och implementerar Veterancentrum myndighetens

veteran- och anhörigarbete. Det finns ett viktigt samarbete mellan försvarsmyndigheter, universitet och institutioner samt internationella erfarenhetsutbyten.

Många veteraner har både kunskap och engagemang i totalförsvaret, alltifrån krigsplacering i det militära försvaret alternativt i det civila försvaret, till hemvärn och frivilligorganisationer. Veteraner finns i hela samhället och den enskildes unika kompetens är viktig. Det är därför angeläget att det arbete som pågår med att stärka det svenska försvaret kommuniceras i olika sammanhang och synliggör behovet av kompetens och möjligheter till engagemang. Ett utökat långsiktigt stöd till veteranföreningarna bör utredas.

Hemvärnet ska uppgå till 26 000 hemvärnssoldater 2030

Hemvärnet är en viktig del av vårt totalförsvaret och en ovärderlig resurs vid kriser och katastrofer. De hemvärnssoldater som engagerar sig bidrar med lokal förankring och stöd till polis, räddningstjänst och andra myndigheter. Vi socialdemokrater anser att målet för 2030 bör vara en styrka på minst 26 000 soldater, vilket är nödvändigt för att möta de behov som Försvarsmakten har.

Vi har sett ett ökat intresse för att gå med i Hemvärnet, särskilt efter Rysslands invasion av Ukraina. Trots detta är det många som lämnar, ofta på grund av svårigheter att kombinera familj, jobb och militärt engagemang, eller på grund av ersättningssystemet. Vi menar att ersättningen till hemvärnssoldater måste täcka förlorad inkomst och utgifter under tjänstgöring. Det krävs en administrativ reform för att säkerställa detta. För att stärka Hemvärnet både nu och i framtiden måste vi säkerställa att förutsättningarna för rekrytering och engagemang är så goda som möjligt.

För att höja Hemvärnets förmåga både på kort och lång sikt är det av yttersta vikt att det ges goda förutsättningar för:

- - meningsfull och mer frekventa övningar, övningstiden bör öka betydligt
- - en offensiv utbildning
- - en reformering av ersättningssystemet
- - adekvat och uppgraderat materiel som är i paritet med behovet

Stärk de frivilliga försvarsorganisationerna

De svenska frivilligförsvarsorganisationerna spelar en avgörande roll i att stärka Sveriges totalförsvaret och säkerställa beredskap vid kris- och konfliktsituationer. Trots deras betydande bidrag står dessa organisationer inför flera utmaningar som kräver omedelbara åtgärder för att säkerställa att de kan fortsätta utföra sina viktiga uppgifter.

De frivilliga försvarsorganisationerna, som är 18 till antalet och regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, är med sin bredd, erfarenhet och kunskap en ovärderlig kugge i totalförsvaret. De bidrar till det svenska totalförsvaret och den svenska krisberedskapen t.ex. genom informationsspridning, utbildning och ungdomsverksamhet. Inom det militära försvaret har de frivilliga försvarsorganisationerna under åren bidragit till bemanningen av Försvarsmaktens krigsorganisation, företrädesvis till hemvärnet. Detta arbete fortsätter. De frivilliga försvarsorganisationerna bidrar också genom sin verksamhet till ökad folkförankring och försvarsvilja. En stark och väl förankrad försvarsvilja är en oerhört betydelsefull faktor för det militära försvarets samlade krigsavhållande förmåga.

Internationella samarbeten för demokrati och frihet

I denna oroliga tid, när demokratiska värden hotas av auktoritära och antidemokratiska krafter, är det mer angeläget än någonsin att Sverige aktivt och beslutsamt arbetar för att stärka, fördjupa och utveckla band och samarbeten med demokratiska stater runt om i världen. Alla goda krafter måste enas i kampen för frihet, demokrati och jämlikhet. Kampen för staters suveränitet, individens frihet och demokratins grundvärderingar har aldrig varit påtagligare sedan andra världskriget. Sverige har en lång tradition av internationellt samarbete i demokratins tjänst, till försvar för frihet och jämlikhet och detta är erfarenheter vi ska använda oss av.

Det säkerhetspolitiska läget i Europa är för alltid förändrat sedan den 24 februari 2022. Demokratiers samarbeten och förmåga till samordning har under krigets inledning på många sätt varit imponerande. När starka multinationella organisationer som EU och Nato arbetar i samklang och demokratiska stater sluter upp till försvar för den fria världen kan vi stå upp mot de mörka krafterna. Nu gäller det att denna beslutsamhet är uthållig. Skulle Ukraina falla under rysk kontroll står andra grannländer på tur. För Europa, och i förlängningen också för övriga världen, är det avgörande att Ukraina går segrande ur kriget.

De bilaterala samarbetena med länder som USA och Storbritannien har stor betydelse. Samarbetet när det gäller övningar, materiel och informationsutbyte är omfattande och ska självfallet fördjupas. Relationen till USA bör utvecklas och fördjupas nu genom DCA -Defence Cooperation Agreement- då det ger ytterligare djup och stadga till det bilaterala samarbetet. Den transatlantiska länken till USA och Kanada är avgörande för såväl nordens säkerhet som stabiliteten i Nato.

Samarbetet och samordningen med Finland har en särställning och planeringen går bortom fredstida förhållanden. Samarbetet med övriga nordiska länder har stärkts och behöver utvecklas ytterligare. De bilaterala relationerna med Frankrike, Tyskland och Kanada ska fortsatt stärkas. Det kan handla om att stärka den transatlantiska länken, agera gemensamt i internationella operationer, samverka i vårt närområde, samarbete om materiel men också stärka den politiska dimensionen i internationella sammanhang. Relationerna och samarbetet med länderna runt Östersjön och andra europeiska länder ska också de stärkas. Sett till den globala säkerhetspolitiska utvecklingen är det också viktigt att Sverige stärker band och samarbeten med demokratiska stater i Asien och Oceanen såsom Australien, Japan, Sydkorea och Nya Zeeland.

Internationella fredsbevarande insatser angår oss alla

Säkerhetspolitiken ska vara stabil, tydlig och långsiktig. FN:s verksamhet för att bygga, bevara och vid behov tvinga fram fred är viktig. Principen om skyldighet att skydda ska efterlevas. De länder som angriper sin egen befolkning ska inte kunna hänvisa till suveränitet för att undvika att världssamfundet ingriper. Sverige ska fortsätta sitt aktiva engagemang och bidra med svensk trupp, poliser och annan civil personal i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE. För alla fredsbevarande och fredsframtvängande operationer som Sverige deltar i ska det finnas ett tydligt folkrättsligt mandat. Nya hot, som gränsöverskridande organiserad brottslighet och terrorism, påverkar tydligt den fredsbevarande verksamheten. Vi ska kontinuerligt anpassa oss efter hur svenska insatser bäst kan bidra.

Demokratiska västländers bidrag till FN:s militära insatser är av stor betydelse. Dels för den militära kompetensen i FN systemet och förmågan i respektive mission, dels för att upprätthålla trovärdigheten i FN som organisation. Sverige behöver sträva efter att kontinuerligt bidra i fredsbevarande FN-missioner.

Rymden som ny arena – Sverige kan ligga i framkant

Rymden har blivit en central arena i modern försvars- och säkerhetspolitik. Satelliter spelar en avgörande roll för kommunikation, övervakning, navigation och underrättelsetjänst. Vissa stater, som USA, Kina och Ryssland, har utvecklat förmåga att neutralisera motståndares satelliter, vilket ökar spänningen i rymden. Anti-satellitvapen (ASAT) och cyberattacker mot rymdinfrastruktur ses som växande hot.

Med kommersiella aktörer som SpaceX och Blue Origin som aktiva spelare, blir rymden alltmer tillgänglig. Dock medför detta att även mindre stater och icke-statliga

aktörer kan utnyttja rymden i försvars- och säkerhetssyfte. Internationella avtal, som Yttre rymd-traktaten, försöker reglera vapen och militär verksamhet i rymden, men de anses av många vara otillräckliga. Det råder en ökad insikt om behovet av nya internationella normer och regler för att förhindra en vapenkapplöpning i rymden. Militära doktriner erkänner nu rymden som en separat domän för krigföring, parallellt med land, hav, luft och cyberrymd. Förlusten av satellitkapacitet under en konflikt skulle ha förödande konsekvenser för ett lands militära och civila operationer.

Esrange rymdcenter, beläget nära Kiruna, är en av Europas främsta uppskjutningsplatser för sondraketer och höghöjdsballonger. Sedan dess start 1966 har Esrange bidragit till forskning inom atmosfär, klimat och rymd. Esrange rymmer en av världens största civila satellitmarkstationer och fungerar som ett nav i vårt satellitstationsnätverk. Den 13 januari i år invigdes dessutom en uppskjutningsplats för satelliter vilket kraftfullt stärker Esrange Sveriges position inom rymdindustrin.

Sverige har historiskt haft en framstående rymdförmåga, med aktörer som Swedish Space Corporation (SSC) som spelar en central roll globalt. Landets geografiska läge, tekniska expertis och Esranges förmågor ger Sverige unika möjligheter att delta aktivt i rymdrelaterade försvars- och säkerhetsinitiativ.

Inom Flygvapnet finns en mindre enhet som arbetar med Rymdfrågor. Den här typen av förmågor och initiativ behöver stärkas och utvecklas med hjälp av den nationella rymdstrategin så att vi hela tiden fortsätter utveckla kompetens på området

Terrorstämpla paramilitära grupper

Ryssland är ett land som måste betecknas som en internationell sponsor av terrorism. Det förhållandet blir mycket tydligt då verksamhet hos s.k. privata militära företag granskas. Företagen anlitar s.k. legosoldater för att genomföra regelrätta militära operationer som ligger i den ryska statens intresse.

Sedan 2014 går det att konstatera att privata militära företag som, Wagnergruppen, E.N.O.T., Cossaks, SlavCorps, ATK-group, Center R, MS Group, MAP, RSB Group har deltagit i militära operationer där övergrepp, mord och tortyr riktat mot både civilbefolkningen och militär personal varit en del av resultatet. Den typen av operationer har ägt rum i såväl Libyen, Syrien som Ukraina.

Förstörelse av kulturarv kopplat till såväl religiösa som kulturella objekt ingår i dessa företags ansvarsbörda. Företagen används också i nykoloniala syften i bl.a. Afrika där betalning för att fullfölja s.k. säkerhetsavtal med olika regimer sker genom tillgång till naturtillgångar. Slutsatsen är att dessa företag med uppdrag kopplade till ryska staten

begår krigsbrott på andra länders territorier. Dessa företag visar ingen som helst respekt för internationell lag och rätt. Utöver detta så finns en tydlig koppling till trafficking, smuggling av militär materiel och kulturföremål, penningtvätt och därmed vad som kallas för transnationell brottslighet.

De konventioner som kränks genom de ryska militära företagen är bland annat FN-stadgan, deklARATIONEN om försvar av mänskliga rättigheter, konventionen om tortyr och grymhet, konventionen om inhuman behandling och bestraffning, respekten för krigets lagar och Genevekonventionen om behandling av krigsfångar. Mot bakgrund av ovanstående så är det rimligt att beteckna internationella aktiva ryska militära företagskonstellationer som terroristorganisationer.

Den svenska regeringen bör ta initiativ till klassning av internationellt verkande ryska militära företag som terrororganisationer.

Det civila försvarets styrka är hela Sveriges styrka

Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att:

- Värna civilbefolkningen
- Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- Upprätthålla en nödvändig försörjning
- Bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- Upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka folkförsvarsviljan
- Bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och med tillgängliga resurser
- Bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser

Det civila försvaret måste byggas för att klara krigets krav. Erfarenheterna från kriget i Ukraina visar tydligt det civila försvarets centrala roll i krigstid. Ytterst måste det vara dimensionerande för uppbyggandet av det civila försvaret, även om detta är en omfattande och stegvis process.

Det civila försvaret ska också bidra till samhällets förmåga att bygga och hantera fredstida krissituationer. Planeringen för det civila försvaret ska bygga på arbetet med krisberedskap. Samhällets krisberedskap och det civila försvaret ska därmed vara ömsesidigt förstärkande. Förmågor bör i största möjliga utsträckning kunna nyttjas både vid fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Ett sådant förhållningssätt bidrar till effektivare resursutnyttjande och en stärkt försvarsvilja.

Ett fungerande civilt försvar omfattar hela samhällets bredd. Möjligheterna att hantera skador på människor, byggnader, och infrastruktur är centrala. Att kunna upprätthålla transporter, cybersäkerhet, genomföra reparationer, organisera produktion, lagerhålla, skydda civilbefolkningen, sjukvård, räddningstjänst och hantera flyktingströmmar är andra exempel. En bärande del av det civila försvaret är ett starkt civilsamhälle. Det ser vi inte minst i Ukraina. En befolkning som är välorganiserad bidrar i allra högsta grad till att stärka samhällsfunktionerna under kris och krig. En välbildad befolkning är ytterst det som bär demokratin, och motståndskraften av desinformation. Därför är det framtida stödet till utvecklingen av det svenska civilsamhällets strukturer av högsta vikt. Allt detta är viktiga punkter när framtidens civila försvar ska byggas. Särskilt bör dock betonas att skyddet av civilbefolkningen bör stärkas, då det är helt centralt för försvarsviljan. Innebörden av begreppet ”befolkningsskydd” togs bort ur svensk lagstiftning år 2006, och bör nu återinföras tillsammans med ett system för befolkningsskydd. Ett sådant system bör bestå av tydliga ansvarsförhållanden, organisation och bemanning, motsvarande det tidigare hemskyddet.

Civilplikt bör införas för att skapa ett starkt befolkningsskydd. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har nu ett uppdrag att krigsplacera 2000 – 3000 personer i kommunal räddningstjänst. Deras bedömning är dock att numerären behöver öka till 16 000. Vi socialdemokrater anser att en start med 3000 personer är bra, och att man sedan stegvis och strategiskt bygger ut civilplikten utifrån behov och kapacitet.

Det militära och civila försvaret är kommunicerande kärn i totalförsvaret. Under de senaste två mandatperioderna har socialdemokratiska regeringar tillfört det civila försvaret ytterligare 4,6 miljarder kronor.

Direkt efter regeringsskiftet 2014 påbörjade den socialdemokratiska regeringen en kraftfull och intensiv upprustning av hela totalförsvaret. Samtliga delar av totalförsvaret har setts över, utredningar tillsatts, myndigheters regleringsbrev anpassats efter den ökade beredskapens krav och samarbeten med andra nationer skapats, breddats och fördjupats. Den socialdemokratiska regeringen har totalt sett initierat och genomfört de största satsningarna på totalförsvaret sedan andra världskriget.

Bland de viktiga beslut som fattats och utredningar som tillsatts kan nämnas

- Pilotprojekt på Gotland med samordning av militärt och civilt försvar
- Ökad övningsverksamhet mellan civilt och militärt försvar

- Ökat antal civilförsvarsföreningar
- Utredning om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap
- FOI-studie om utländskt ägande och investeringar i utbildningsväsendet
- Inrättandet av Myndigheten för totalförvarsanalys
- Inrättandet av Myndigheten för psykologiskt försvar
- Utredning om kontroll vid överlåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret
- Utredning om dimensionerande planeringsförutsättningar för kommunal räddningstjänst under beredskap
- Uppdrag till MSB för att stärka samhällsfunktioner för att hantera IT-incidenter och förenkla stöd inom informations- och cybersäkerhet
- Utredning om utökad försörjningsberedskap för varor och tjänster från industrin
- Uppdrag till MSB om att bedöma behov av personalförstärkningar inom bevakningsansvariga myndigheter i samband med höjd beredskap och krig

Sveriges civila försvar måste förstärkas och försörjningsförmågan förbättras. Det civila försvaret omfattar hela samhällets mobiliseringsförmåga. Tillsammans med det militära försvaret utgör kommuners, myndigheters, regioners, enskildas, företags och civilsamhällets beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder en väsentlig del av det svenska totalförsvaret.

Vi socialdemokrater vill fortsatt se över såväl den generella försörjningsberedskapen som hälso- och sjukvårdens beredskap för att säkra tillgången till nödvändiga råvaror, livsmedel och mediciner. Vi vill se en ökad beredskap i transportsektorn och energisektorn. Det pågående kriget i Ukraina, och den allmänna säkerhetspolitiska utvecklingen i vår del av världen, visar att infrastruktur och energi kan utgöra aktiva mål för en antagonist som vill skapa oro och oreda. Utan ett fungerande transportsystem och tillförlitliga energikällor blir störningar i samhällets funktionalitet snabbt mycket omfattande.

Utvecklingen av det civila försvaret ska även stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera fredstida krissituationer. Det nordiska samarbetet behöver stärkas, inte minst för att säkerställa en god samverkan vid kris. Ett starkare och mer organiserat samarbete med våra nordiska grannländer är en vital del i utvecklingen av den civila beredskapen i våra gränsområden. Även Försvarsmaktens befogenheter och förutsättningar att stödja samhället vid civila kriser ska utvecklas.

Vid en kris eller vid ett försämrat säkerhetspolitiskt läge är ett fungerande utomhusvarningssystem av stor betydelse. Sveriges skyddsrum behöver rustas upp för att öka skyddseffekten och antalet tillgängliga platser. Den socialdemokratiska regeringen beslutade därför 2021 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att analysera och lämna förslag på hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. Utredaren lämnade den 7 november 2022 sitt betänkande ”Ett stärkt skydd för civilbefolkningen” (SOU 2022:57) till regeringen.

Viktigt Meddelande till Allmänheten, VMA, är ett system för att varna människor om att något allvarligt har hänt som omedelbart hotar liv, hälsa, egendom eller miljö. VMA används traditionellt via av radio, TV och sirener. Med förändrade livsmönster är det logiskt att även titta på andra sätt att nå ut. Ett system för VMA i mobiltelefonerna bör utvecklas.

Myndigheter har viktiga uppgifter i att fortsätta utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten. Ett bredare frivilligt deltagande i det civila försvaret och i krisberedskapen är angeläget. Människor ska stödjas att vara både bättre förberedda för sin egen försörjning under kort tid och för att organiserat kunna stödja sina medmänniskor vid kriser. Här har folkrörelser och civilsamhällsorganisationer en stor och viktig roll att spela.

Varje invånare i Sverige har en central roll i totalförsvaret och med ett ökat beredskapstänkande kan varje person ta ett eget ansvar för hushållets krisberedskap. Detta stärker hela samhället och ökar Sveriges totala motståndskraft. Värnpliktens återinförande med den stegvis ökande numerären skapar en ökad medvetenhet hos svenska folket om den enskildes ansvar och betydelse för totalförsvaret.

Ett förberett näringsliv gör Sveriges beredskap starkare. Näringslivets förmåga att upprätthålla eller vid behov ställa om sin verksamhet är av yttersta vikt för att samhället ska fungera vid fredstida krissituationer och krig. Därför anser vi att regeringen skyndsamt bör utreda tillsättandet av en ny myndighet för utveckling och uppföljning av näringslivets försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar för att ta ett starkt samhälleligt grepp om näringslivets beredskapsplanering, roll och ansvar. Frågor som hur ska försörjningskedjorna byggas och relationen stat-näringsliv-myndighet ska samordnas för bästa effektivitet.

Upprustningen av det civila försvaret handlar om förstärkningar över hela fältet, bland annat hälso- och sjukvården, transporter, energiförsörjning, kommunikationer,

dricksvatten, befolkningskydd och räddningstjänst, informations- och cybersäkerhet, stöd till frivilligorganisationer och näringslivet.

Den generella försörjningsberedskapen som hälso- och sjukvårdens beredskap för att säkra tillgången till nödvändiga råvaror, livsmedel och mediciner, måste stärkas. Utan ett fungerande transportsystem och tillförlitliga energikällor blir störningar i samhällets funktionalitet snabbt mycket omfattande. En ökad beredskap i transportsektorn och energisektorn är därför nödvändig. En trygg läkemedelsförsörjning är grundläggande människors hälsa i fredstid, för en robust krisberedskap och en avgörande faktor vid höjd beredskap eller krig. Regeringen måste tillse att Sverige har tillräckliga beredskapslager av läkemedel för att klara ett normalläge, en kris, höjd beredskap och i värsta fall krig. Även leveranskedjorna måste vara robusta och utformade för att klara längre kriser. Vi behöver därför en översyn av förutsättningarna för Apotekets återförstatligande. En mer utförlig beskrivning Apotekets förutsättningar finns i den socialdemokratiska kommittémotionen i Socialutskottet.

Beredskapssjukhus

Försvarsberedningen slår fast att Sverige behöver stärka sin beredskap skyndsamt och detta gäller även det civila försvaret. Inom det civila försvaret spelar sjukvården en helt central plats, där sjukvården överlag behöver förbereda sig för scenarion med stort antal skadade.

Försvarsberedningen pekar på behovet av att det byggs särskilda beredskapssjukhus. Det innebär sjukhus som kan öka antalet vårdplatser, hantera trauma och krigsskador. Sjukhuset behöver fastställa en krigsplacerad organisation och utöver detta behöver lokalerna vara anpassade i skydd.

En god förmåga till att hantera skadade i händelse av krig och krig är något som är viktigt för försvarsviljan här hemma i Sverige men vår kompetens bidrar även till Nato-samarbetet. En vital del är att kunna bistå våra allierade med katastrofmedicinsk kompetens och detta gör vi på bästa sätt genom att bygga beredskapssjukhus och till den organisationen som hör därtill.

Det är angeläget att våra beredskapssjukhus placeras på geografiskt viktiga platser. Särskilt viktiga platser som vi idag ser som prioriterade är Gotland och Norrland. Risker av massskadehändelser i händelse av väpnat angrepp i dessa områden kopplat till dagens vårdplatser och sjukvårdsförmåga i områdena ligger till grund för försvarsberedningens bedömning om att dessa två pekas ut i första läge.

En analys angående framtida förläggning av beredskapssjukhus bör genomföras. Resurser av detta slag bör finnas i norra, västra och södra Sverige, huvudstadsregionen och Gotland är också viktiga områden. Som huvudprioritet för starten av detta bör Gotland och Norra Sverige noteras.

Försörjningstrygghet och beredskapslager

Säkerställandet av en nödvändig försörjning av bl.a. livsmedel, dricksvatten, energi och läkemedel är avgörande för att skydda civilbefolkningen. För att upprätthålla förmågan inom hela totalförsvaret vid en allvarlig säkerhetspolitisk kris och i krig måste detta prioriteras högre. Förutsättningarna för försörjningsberedskapen har omdanats och den organisation som fanns tidigare för bl.a. beredskapslagring har avvecklats. Sverige behöver bygga upp en försörjningsberedskap för totalförsvarets behov vid höjd beredskap och ytterst i krig. Varor och tjänster som är nödvändiga för befolkningens överlevnad samt för att samhället ska kunna fungera på en grundläggande nivå behöver prioriteras. Regeringen bör därför ta fram en strategi för ett beredskapslager för insatsvaror.

Samhällets krisberedskap

Sveriges krisberedskap bör indelas i ett förebyggande perspektiv och ett hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen att:

- Minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- Värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer uppstår.

När civilförsvaret kom till 1995, så gavs kommunerna nya uppgifter bland annat genom ändringar i räddningstjänstlagen från 1986. Räddningstjänstlagen stöptes sedan om till Lag (2003:788) om skydd mot olyckor (LSO) En del saker som följt med från denna lag behöver ses över och anpassas. Vi anser att det är en orimlig fördelning att detta ansvar åläggs kommunerna och exempel på hur detta utformas är:

I syfte att skydda och rädda befolkningen och civil egendom från verkningar av krig skall kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap, utöver vad som i övrigt framgår av denna lag, ansvara för:

1. Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,

2. Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,

Arbetet med krisberedskapen bör även bidra till att minska lidande och konsekvenser av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Krisberedskapsarbete utgör också en utgångspunkt för det civila försvaret.

Vi socialdemokrater vill i kontrast till försvarsberedningen från 2024 utveckla MSB - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i följande riktning. Först bör MSB ges ansvar för krisberedskap på ett övergripande plan, stöd till regeringen avseende civilt försvar, stabsorganisationen i krig, planering, ledning och samordning mellan det civila försvarets aktörer.

Sedan vill vi att en ny myndighet formas som tar över MSB:s idag särpräglade uppgifter i form av skydd mot olyckor, räddningstjänst och skydd för civilbefolkning. Till sist anser vi att regeringen skyndsamt bör utreda tillsättandet av en ny myndighet för utveckling och uppföljning av näringslivets försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar

Förmågan att fortsätta bedriva samhällsviktig verksamhet även vid störningar bör vara en central del av krisberedskapen. Arbetet bör präglas av ett allriskperspektiv där sårbarheter i viktiga funktioner identifieras och åtgärdas. Därigenom stärks Sveriges grundläggande robusthet vilket är en grundförutsättning för ett fungerande civilt försvar.

Klimatomställningarna ställer nya krav på hela samhället. Arbetet med förebyggande och förberedande åtgärder måste intensifieras. Det innefattar bland annat översyn av VA-system, dricksvattenförsörjningen, risken för skogsbränder och åtgärder mot översvämningar.

Rekryteringen av deltidsbrandmän bör ses över för att utveckla och stärka räddningstjänsterna. Möjligheten för räddningstjänsterna att kunna använda drönare i krissituationer bör förenklas.

Myndigheten för totalförsvarsanalys har i uppgift att följa upp utvecklingen av totalförsvaret i förhållande till det övergripande målet för totalförsvaret samt målen för det militära respektive det civila försvaret. Vi anser att myndighetens uppdrag bör utökas till att även följa upp målen för samhällets krisberedskap, särskilt med avseende på om åtgärder inom samhällets krisberedskap och det civila försvaret är ömsesidigt förstärkande och bidrar till effektiv användning av samhällets resurser vid både fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Nationella ID brickor

MSB bör ges i ansvar att utreda förutsättningarna för införandet av nationella ID-brickor. ID-brickor med grundläggande information om personen kan vara avgörande vid kriser. Hur detta ska gå till behöver myndigheterna skaffa sig ett bredare underlag för.

Ta kontroll över sprängmedlen

Trots införandet av en ny lag den 1 augusti 2021, som kräver bakgrundskontroller av alla som hanterar explosiva varor, har sprängningarna fortsatt att öka.

Vi vill att en licensering av sprängmedel införs. En licensieringsprocess skulle innebära att ett personligt ansvar läggs på individer, utöver företagets befintliga ansvar. Detta skulle möjliggöra en mer grundlig granskning och bakgrundskontroll av de som har tillgång till sprängmedel, vilket kan förebygga att sprängmedel hamnar i fel händer.

Vi vill att regeringen tillsätter en insatsgrupp som snabbt kan åka ut till drabbade och ge dem stöd, hjälpa till med samordning, få aktörerna att agera osv. men inte ta över ansvar och ha egna resurser. Det skulle göra att ärenden prioriteras av kommunen så att de snabbt kan koppla in Brottsofferjouren och samordna med polisen.

En övergripande cyberpolitik och en haverikommission för cyberincidenter

Det svenska cyberförsvaret och beredskapen för cyberangrepp måste stärkas. Det är idag viktigare än någonsin tidigare att såväl myndigheter, kommuner, och företag bedriver ett systematiskt informationssäkerhetsarbete. Det är av särskild vikt att stärka IT- och cybersäkerheten samt samhällets förmåga att möta asymmetriska cyberhot. Den nationella cyberkompetensen behöver stärkas för att kunna bemöta cyberangrepp och antagonistiska cyberhot. Regeringen bör ta initiativ till kunskapsuppbyggnad inom cybersäkerhetsområdet inom offentlig sektor.

Angreppen från cyberkriminella blir allt vanligare samtidigt som vi ser att angreppen även ökar från främmande stater. Främmande stater har resurser att skada samhällsviktiga funktioner så som livsmedelsförsörjning, elförsörjning och sjukvård med långvariga samhällsstörningar som följd. Statens ansvar för cybersäkerheten måste därför stärkas. Cyber- och informationssäkerheten är en verksamhet med egen karaktär och prägel. Det ansvar som finns inom dagens MSB ska därför läggas på annan huvudman Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien har i sin rapport "Cybersäkerhet för ökad konkurrenskraft" föreslagit att en haverikommission ska upprättas för

cyberincidenter. Kommissionen skulle enligt förslaget få i uppdrag att utreda, diskutera och analysera cyberincidenter och redovisa rekommendationer och lärdomar från dessa.

En klimatanpassad krisberedskap för samtidens utmaningar

För en effektiv och pragmatisk krisberedskap måste klimatförändringarna och dess konsekvenser för livsförutsättningar och ökade sårbarheter tas med i analys och utförande. Krisberedskapen behöver helt enkelt klimatanpassas för att vara relevant i vår tid. Insatsberedskapen vid naturkatastrofer måste öka för att säkra bland annat dricksvatten och till skydd mot översvämningar. Klimatstrategin måste uppdateras till att innefatta totalförsvarets krisberedskap.

Artificiell intelligens – teknikens möjligheter och utmaningar

Artificiell intelligens används allt mer i privat såsom offentlig sektor. Sverige ska vara i framkant gällande i förståelse, användande och utvecklande av AI, med dess för- och nackdelar. Utvecklingen går snabbt och vi måste räkna med att AI kommer få växande betydelse i konflikter världen över. För ett högteknologiskt industriland som Sverige finns det goda möjligheter att ligga i framkant. Möjligheterna för försvaret och försvarsindustrin kan bli mycket stora och det är angeläget att Sverige agerar snabbt och tillvaratar de nya möjligheterna. Samtidigt måste också utmaningarna analyseras och tydliggöras. Regeringen bör därför snarast initiera en analys av AI:s inverkan, hur tekniken bäst kan användas till gagn för samhällsutvecklingen och vilka eventuella utmaningar som kan följa av tekniken.

Det psykologiska försvaret är avgörande för totalförsvarets robusthet

Påverkansoperationer och hybridkrig har blivit framträdande taktiker i det moderna säkerhetslandskapet, och Sverige är inte opåverkat. Hybridkrig innefattar en mix av konventionella, irreguljära och cyberbaserade operationer samt informationskrigföring, som ofta genomförs i skuggan av traditionell krigföring. Påverkansoperationer syftar till att destabilisera eller manipulera ett samhälles beslutsprocesser, opinion eller institutioner utan att öppet utmana landet militärt.

De senaste åren har Sverige bevittnat en ökning av misstänkta påverkansoperationer, särskilt i digitala medier. Ryssland har ofta pekats ut som den främsta aktören bakom sådana operationer, med anklagelser om desinformationskampanjer, cyberattacker och försök att påverka opinionen.

Ett starkt psykologiskt försvar är viktigt för att hindra ryktesspridning under kris och har som syfte att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen

samt Sveriges frihet och oberoende. Den socialdemokratiska regeringen inrättade vid årsskiftet 2021/2022 Myndigheten för psykologiskt försvar som har det överordnade ansvaret för att utveckla och samordna Sveriges psykologiska försvar.

Arbetet för att stärka samhällets motståndskraft mot desinformation och propaganda måste fortsätta. I sammanhanget är det viktigt att värna public service vars informationsansvar vid höjd beredskap bör stärkas. Vikten av brett programutbud som attraherar breda grupper av det svenska samhället, som på det viset säkrar ett brett förtroende även i händelse av kris.

Källkritik har alltid varit viktig kunskap för den enskilde. I vågor, som internets genombrott, sociala mediers genombrott och smarta mobilers intåg i vardagen, har det blivit en allt mer nödvändig färdighet för den enskilde. Alternativa fakta, desinformation och Deep fake har på nytt visat behovet av en bildad befolkning. Att terrororganisationer och främmande makt använder desinformation som medel för att destabilisera det svenska samhället är en realitet. Att svenska medborgare kan förhålla sig kritiskt till information och andras påståenden har därför slutat vara ett intresse för den enskilde och blivit en fråga om nationell säkerhet. Medvetna försök att destabilisera det svenska samhället genom desinformation och propaganda har mycket mindre utsikter att lyckas om befolkningen är bildad, kunnig och förmår tänka kritiskt. I det allt sämre säkerhetsläge samtiden bjuder har befolkningen och rikets säkerhet intresse av mer bildning, mer kunskap, mer självständigt och kritiskt tänkande.

Peter Hultqvist (S)

Heléne Björklund (S)

Markus Selin (S)

Helén Pettersson (S)

Lena Johansson (S)

Johan Andersson (S)

Erik Ezelius (S)